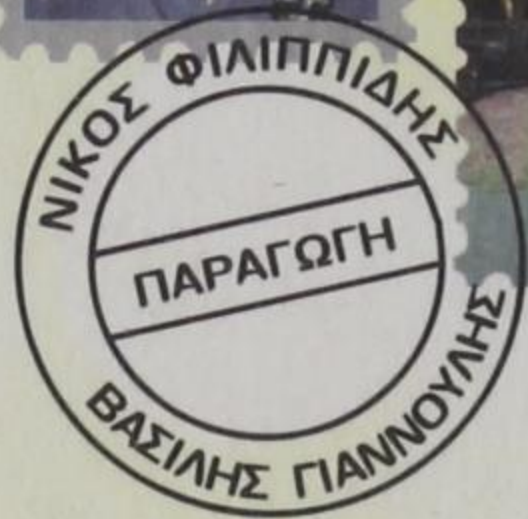

Με τις κομπανίες των:

Νίκου Φιλίππιδη
Μιχάλη Πανουδάκου
Κώστα Χαλκιά

Έκ Κόνιτσας

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ
BY AIR MAIL PAR AVION

Μουσική & τραγούδια
από τα Μαστοροχώρια
και την ευρύτερη περιοχή της Κόνιτσας

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΟΥ

Όταν αποφάσισα να ασχοληθώ με την καταγραφή της μουσικής της περιοχής της Κόνιτσας γνώριζα ότι ήταν ένα τεράστιο έργο και μια τεράστια ευθύνη. Ήξερα καλά ότι ο δρόμος σε ένα τέτοιο εγχείρημα θα ήταν μακρύς, ο κόπος μεγάλος, το κόστος ανυπολόγιστο. Όμως η φλόγα που ένοιωθα μέσα μου γι' αυτό το θησαυρό που λέγεται Κονιτιώτικη μουσική μ' έκαιγε αβάσταχτα. Ο πόθος μου να συντηρέσω, στο ελάχιστο έστω, στη διάσωση, αλλά και την ευρύτερη, δυνατόν, ανάδειξή του, ήταν ασυγκράτητος.

Η φλόγα αυτή δεν είναι σημερινή. Φώλιασε στα σωθικά μου από μικρό παιδί καθώς άκουγα τη μάνα μου την Όλγα πάνω στο δέντρο να τραγουδάει, κόβοντας κλαδί, «τις χαλαγής το φόρεμα» ή τον παππού μου το Βαγγέλη, καθώς κάρφωνε τον πάγκο στην Αγία Παρασκευή του χωριού μου για να κάθονται οι χωριανοί, να σιγοτραγουδάει το «γεράλαφο»...

Ακόμα, από την κάθε φορά που έρχονταν τα βιολιά στο πανηγύρι του Αι Λια και ακούσε ο Ιζερός από το κλαρίνο του Νίκου Χαλκιά ή του Παγουδάκου και σιούνταν ο τόπος από το πεταχτό του μπαρμπα-Γιάννη ή το συγκαθιστό της Βαγγέλαινας, καθώς και από τα ατέλειωτα χλέντια των γάμων, από τους αποχωρισμούς ή τα καρλωσορισματα των ξεπτεμένων, πλεχμένα όρα και ταυτισμένα με τα παραληρήματα ή τα χουρχιάσματα του κλαρίνου...

Βιώματα ανεξίτηλα. Κρικοί ακατάλυτοι που, όταν χρειάστηκε αρχότερα να ξεπτεντώ κι εγώ για δυο ολόκληρες

δεκαετίες, κρατούσαν το γου μου δέσμο του τόπου μου και τις μουσικής του. Φλόγα που, αντί να σβήνει με το χρόνο, θέριενε όλο και περισσότερο.

Στο διάστημα αυτό του ξεριτεμού άκουσα μουσικές από όλο τον κόσμο και πίστεψα μέσα μου ότι η κοιτοιώτικη μουσική δεν είναι απλά το «κάτι άλλο» που ερέθει μόνο σε όσους την έχουν ζήσει, αλλά είναι ολόκληρη ένα συγκλονιστικό έργο τέχνης. Ένα έργο, που όταν συνδέεται και με τα βιώματά σου, γίνεται μεγαλείο ανυπέρβλητο.

Τι είναι όμως, αλήθεια, η κοιτοιώτικη μουσική; Σε τι συνίσταται αυτό το ανυπέρβλητο μεγαλείο;

Είναι μια θείκη μελωδία, θα έλεγε κανείς, εμπλουτισμένη με ρυθμούς και δάκρυα, με χαρές και λύπες απλοϊκών ανθρώπων που έζησαν έντονα την ξενιτιά, τη φτώχεια, την εγκατάλειψη, αλλά και την αγάπη και τον έρωτα. Είναι έκφραση τραχιάς ζωής, αλλά γεμάτης ευγένεια, καλοσύνη, φιλοξενία, αλληλεγγύη, συνυφασμένη απόλυτα με την ήμερη αγριάδα του τοπίου. Είναι βουνίσια κροχρώματα που στροβιλίζονται ασταμάτητα στα νερά του Σαραντάπορου και του Αίωου, παραδέρνοντας ατέλειωτες ιστορίες του Τράμμου, της Τκαμήλας και του Σμόρικα. Είναι, τέλος, τέχνη ακριβή που μεταδίδεται με ευλάβεια από γενιά σε γενιά για να τέρπει, να ημερεύει και να ενδυναμώνει ψυχές.

Όλα αυτά μαζί συνθέτουν την κοιτοιώτικη μουσική. Την εξαίσια αυτή μουσική που δυστυχώς μένει περιορισμένη στα στενά όριά της, άγνωστη για τον πολύ κόσμο. Κι αυτό ακριβώς ήταν το μεγάλο μου όνειρο: Να βοηθήσω με οποιοδή-

ποτε τρόπο προκειμένου να εκδοθεί και να γίνει γνωστή παντού. Να ακουστεί όσο γίνεται πιο μακριά. Να ταξιδέψει στην ξενιτιά, που τόσο πολύ την τραχούδισε και να χλυκάνει καρδιές πονεμένες.

Όμως δε θα αποτολμούσα ποτέ ένα τέτοιο εγχείρημα, αν δεν είχα συνοδοιπόρο και καθοδηγητή το μεγάλο μουσικό της λάκκας μας, τον Κερασοβίτη Νίκο Φιλίππιδι. Το γνήσιο και αναλλοίωτο αυτόν εκφραστή των σκιρτημάτων της ψυχής μας. Οραματιστήκαμε μαζί με τον ακχώριστο πια φίλο και αδελφό Νίκο, παλέψαμε μαζί επί τέσσερα ολόκληρα χρόνια για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, και εκτός από το δόσιμο της ψυχής του που έκανε με το κλαρίνο του, μοιραστήκαμε κόπους και θυσίες γι' αυτό τον υπέροχο σκοπό και θαρρούμε πως το αποτέλεσμα είναι εκείνο που περιμέναμε.

Στην επιδίωξή μας να δώσουμε όσο γίνεται πιο αντιπροσωπευτικό το πριώμα της περιοχής μας, επιλέξαμε και τους περιφημους κλαρινίστες Μιχάλη Παγουδάκο και Κώστα Χαλκιά, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν πρόθυμα στο κάλεσμά μας και έδωσαν ό,τι καλύτερο είχαν. Ο Μιχάλης με το απαλό και γλυκό του παίξιμο και ο Κώστας με το δυνατό φύσημα του πεθερού του Νίκου Χαλκιά, λάμπρυναν πραγματικά τούτο το έργο.

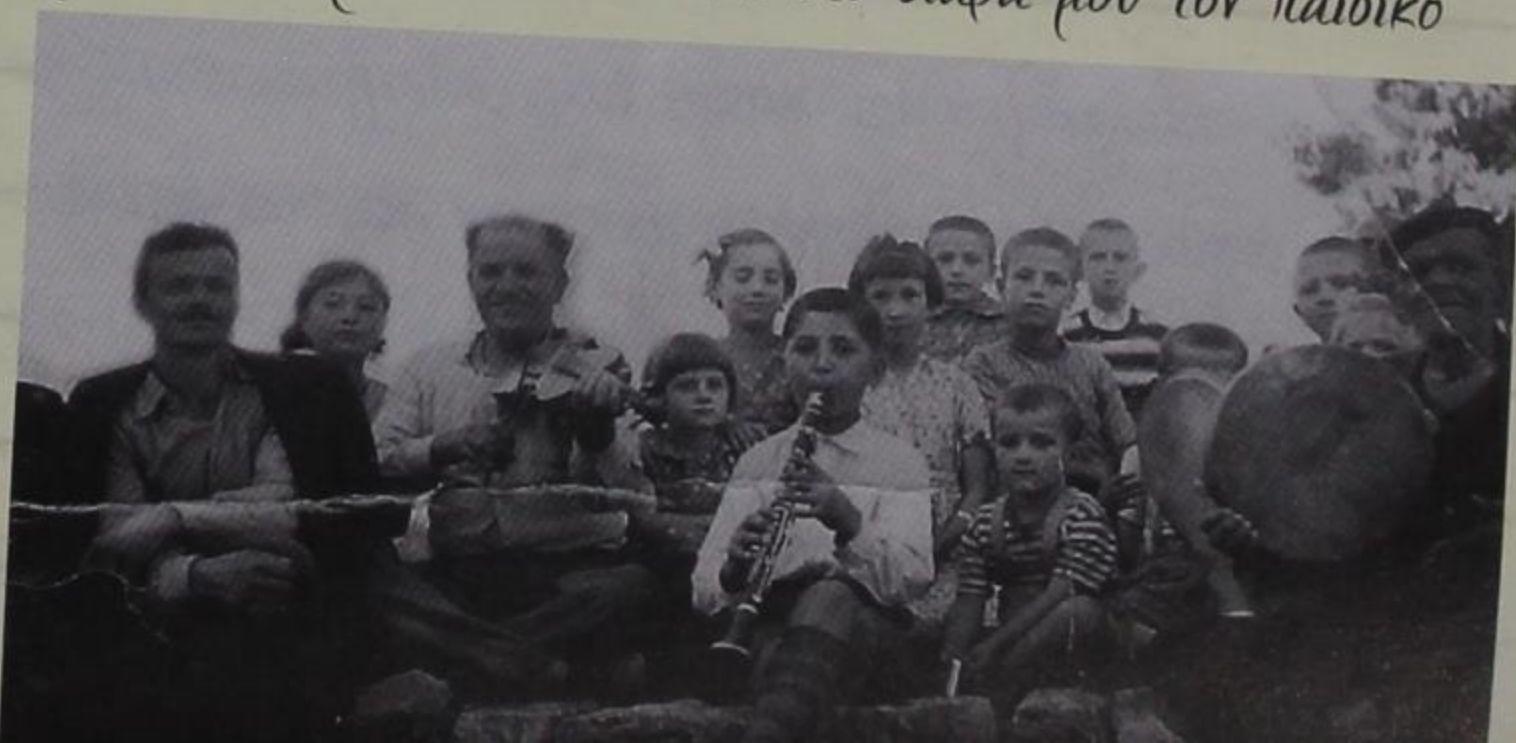
Θέλουμε να πιστεύουμε ότι βάρλαμε ένα λιθαράκι στη μεγάλη υπόθεση που λέγεται «διάσωση και ανάδειξη της γνήσιας κομποιώτικης μουσικής». Ο δρόμος, ωστόσο, παραμένει μακρύς. Ευχόμαστε να υπάρξουν πολλοί και θερμοί συνεχιστές.

Βασίλης Π. Γιαννούλης

ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΟΧΕΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ...

Η βαθειά μου πίστι ότι η αγάπη και ο σεβασμός της παράδοσης είναι η μεγαλύτερη δύναμη των ανθρώπων και των λαών, με οδήγησε να προχωρήσω στην καταγραφή της μουσικής της ιδιαίτερης πατρίδας μου. Να γνωρίσει ο κόσμος την ύπαρξη αυτής της παράδοσης που για χρόνια έζησε, έδρασε εκεί και άφησε πίσω της ένα πολύ σημαντικό πολιτισμό, που σήμερα δυστυχώς παραμένει ακόμα άγνωστος στους περισσότερο Έλληνες. Ανακάλυξα τις παλιές μου θύμισες και τα «πατήματα» της περιοχής, τους παράξενους κρότους, τους προαιώνιους, τους βεισμικούς...

Τέσσερα χρόνια κράτισε η προσπάθεια της καταγραφής. Ένα μακρύ ταξίδι στο χθες, μια ιερή αποστολή στο αύριο. Μια υπέροχη περιπέτεια μέσα σε ήχους, σε συγκινήσεις, σε χαρές, σε δάκρυα... Συνάντησα στο διάβα μου τον παιδικό μου εαυτό (εννιά χρονίων ήμουν κι' έπαιζα με την κομπανία του πατέρα μου σε χλέντια κι' όταν με στέλνανε τα ξημεριώματα να ξεκουραστώ για λίγο στο διπλανό σπίτι, ο ύπνος ήταν τόσο γλυκός ακούγοντας το κλαρίνο του πατέρα μου ανακατεμένο με τις γεμάτες κέφι φωνές των χλέντζεδων), φίλους παλιούς, αβύθια γιομάτα «βιολιά», πανηγύρια ατελείωτα, ψίκια μακρόσυρτα κομμάτια...

ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΟΧΕΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ...

Η βαθειά μου πίστι ότι η αγάπη και ο σεβασμός στις παραδόσεις είναι η μεγαλύτερη δύναμη των ανθρώπων και των λαών, με οδήγησε να προχωρήσω στην καταγραφή της μουσικής της ιδιαίτερης πατρίδας μου. Να γνωρίσει ο κόσμος την ύπαρξη αυτής της παράδοσης που για χρόνια έζησε, έδρασε εκεί και άφησε πίσω της ένα πολύ σημαντικό πολιτισμό, που σήμερα δυστυχώς παραμένει ακόμα άγνωστος στους περισσότερους Έλληνες. Ανακάλυξα τις παλιές μου θύμισες και τα «πατήματα» της περιοχής, τους παράξενους κρότους, τους προαιώνιους, τους ορεισμικούς...

Τέσσερα χρόνια κράτισε η προσπάθεια της καταγραφής. Ένα μακρύ ταξίδι στο χθες, μια ιερή αποστολή στο αύριο. Μια υπέροχη περιπέτεια μέσα σε ήχους, σε συγκινήσεις, σε χαρές, σε δάκρυα... Συνάντησα στο διάβα μου τον παιδικό μου εαυτό (εννιά χρονίων ήμουν κι' έπαιζα με την κομπανία του πατέρα μου σε χλέντια κι' όταν με στέλνανε τα ξημεριώματα να ξεκουραστώ για λίγο στο διπλανό σπίτι, ο ύπνος ήταν τόσο γλυκός ακούγοντας το κλαρίνο του πατέρα μου ανακατεμένο με τις γεμάτες κέφι φωνές των χλεντζέδων), φίλους παλιούς, αλιώνα γιομάτα «βιοβιά», πανηγύρια ατελείωτα, ψίκια μακρόσυρτα, μορφές γλυκές, καθαγιασμέ-

νες, μερακλήδες μουσικούς και χορευτές...

Αποκόμισα πολλά απ' αυτό το ταξίδι και τα προσφέρω απλόχερα στους αυριανούς "ταξιδιώτες".

Ιδιαίτερη μνεία θέλω να κάνω στον πατέρα μου Φίλιππα, στους θείους μου Τιώρχο και Ανδρέα που όσα αυτά τα χρόνια μου μετάγγισαν το μεράκι και τη γνώση τους, τη θεία Αλεξάνδρα που με την απλότητά της και τη σοφία της μου έμαθε τόσα τραγούδια και οφείλω να ομολογήσω ότι την είχα συνέχεια στο μυαλό μου όταν έγραφα το μοιρολόι. Ακόμα στον αδελφό μου Κώστα που τόσα χρόνια μαζί παλεύουμε για την παράδοσή μας.

Η διαδικασία της καταγραφής πέρασε από πολλά στάδια με τις αντίστοιχες δυσκολίες τους. Αν υλοποιήθηκε, αυτό οφείλεται στο ότι συνοδοιπόρος σ' αυτό το όνειρο υπήρξε ο αδελφικός μου φίλος Βασίλης Γιαννούλης. Ήταν, θυμάμαι, το καλοκαίρι του '88 που βρεθήκαμε σε μια ακροθαλασσιά της Λήμνου και νοσταλγήσαμε τα ακούσματα των παιδικιών μας χρόνων στη Κόντσα.

Απ' αυτή τη νοσταλγία ξεκίνησε το ταξίδι ζωής, αυτή η καταγραφή και μαζί φτάσαμε μέχρι το τέλος αυτού του ταξιδιού. Έτσι σήμερα έχουμε στα χέρια μας αυτά τα CDs.

Ας μου επιτραπεί το σκοπό της «Γάιτας» να τον στείλω σαν προσευχή στον αδελφό μου Βαγγέλη για να τον ακούει και να αναπαύεται εκεί που βρίσκεται μια και έφυγε τόσο γρήγορα από κοντά μας.

Νίκος Φιλίππιδης,

Ιούνιος του 2006.

“ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ ΣΕ ΛΕΝΕ ΠΙΝΔΟ ”

« ... Μας φάνηκε παράξενο που κάποτε μπορέσαμε να χτίσουμε.

Τα σπίτια, τα καλύβια, και τις στάνες μας ...

Εδώ. Σ' αυτές τις πέτρες. Σ' αυτές τις απλοϊσάστες ράχες.

Και να θεμελιώσουμε μια ψυχή “ σα πετρωμένοι μυϊώνες κυκλιώπων ”

στις ρίζες των ατέλειωτων βουνιών, και μια μνήμη που καίει, “ άκαυτη βάτος ”.

“ Μνήμη του λαού μας σε λένε Πίνδο ... ”

(Γιάννης Λυμπερόπουλος - Ορεινοί και Μεθόριοι.)

Αν ο κάθε τόπος κρύβει ένα μυστικό για την κατανοήσή του μέσα στο χρόνο, τότε η χειργραφική απομόνωση της Κόντσας σε συνδυασμό με τη στρατηγική της θέση, είναι ο μόνος ασφαλής δρόμος για τη γνωριμία του χώρου, των ανθρώπων και της ιστορίας της.

Η Κόντσα είναι ένας τόπος που αντιτέκεται κι ακόμα και τώρα οι αυτοψίαστοι ταξιδιώτες που διασχίζουν τη γη της και φιλαρρούν τη ζωή της αγροούν το δράμα, την ποίηση, το λόγο, και την αιτία που τα φυλάει όλα αυτά κρυμμένα σε τούτη εδώ τη γη.

Η φύση εδώ, έστω και ερήμην μας, θαυματουργεί κάθε στιγμή.

Ο τόπος όβλος, τα παραφθαρμένα τοπωνύμια, τα μνημεία, τα βράχια, τα σπήτια, τα σκολεία, τα λιθάρια, τα ορεινά βοσκοτόπια, τα χειύρια, τα ποτάμια, τα καθαγιασμένα ερείπια των εκκλήσιών, τα κελύφια των μοναστηριών και τα χαρακωμένα πρόσωπα των αγίων μιλούν για όβλους αυτούς που δεν βρίσκονται πια εκεί. Γι' αυτούς που κάποτε μεταμόρφωσαν την άγρια φύση, χρησιμοποιώντας την ευφύια τους, για να προσαρμοστούν στη μοναδικότητά της. Γι' αυτούς που κράτησαν τον τόπο κι ανέδειξαν την πολυσχιδή σημασία του.

Η επαρχία Κόνιτσας (Κόνιτσα και μάλιστα με δύο Νι, στα παλιά Σλβανικά σημαίνει αλγοπαζαρο) καθήπτει γεωγραφικά την περιοχή που εκτείνεται από τον Τράμιο μέχρι την Τύμφη και συνορεύει με τη Δυτική Μακεδονία ανατολικά και τη Β. Ήπειρο δυτικά.

Η όβλη περιοχή διαρρέεται από τους ποταμούς Σαραντάπορο και Αίωο και τους παραποτάμους τους που χύνονται στην Αδριατική διασχίζοντας και την Αλβανία. Η μεγαλοπρέπεια των βουνών Β.Α και το άνοιγμα του ορίζοντα Ν.Δ δίνουν μια επιβλητικότητα στην επαρχία Κόνιτσας με τα 42 χωριά της.

« Οι μαστόροι της Κόνιτσας πίστευαν πως έχτισαν τον κόσμο ολόκληρο. Γενιές ολόκληρες... χωριά ολόκληρα την ίδια τέχνη. Πυροόριαννη, Βούρμπιανη, Καστάνιανη, Κεράσοβο, Στράτσιανη (...)

Κι έπειτα οι Χιονιάδες, το Τούρνοβο, το Τορχοπόταμο, το Πλάκατι, η Κουρτινίστα (...)

Και που δεν είχε ψτάσει η χάρη τους (...)

(Γιάννη Λυμπερόπουλου - Παζαριού ανατομή)

Η επαρχία Κονίτσας είναι ίσως η πιο γνωστή περιοχή σε όλη την Ελλάδα για τα μαστοροχώρια της. Η ικανότητα, η δεξιοτεχνία, η τιμότητα και άλλα ευγενικά χαρίσματα ήταν τα στοιχεία εκείνα που στέριωναν σε χερές ρίζες το θρύλο των μαστοροχωρίων στα αλληλογράφα ταξίδια των κτιστάδων, Σ' αυτό το θρύλο έχουν μερτικό όρα τα μαστοροχώρια της Κοιλάδας του Σαρανταπόρου και των παραποτάμων τους.

Μεταξύ τους οι μάστοροι χρησιμοποιούσαν μια συνθηματική συντηματική γλώσσα τα «κουδαρίτικα» για να συνεννοούνται μεταξύ τους, χωρίς να τους καταλαβαίνουν οι εργοδότες τους και οι λοιποί τρίτοι.

Ο Θωμάς Μουκούλης (δάσκαλος) γράφει για τα Κουδαρίτικα:

« Τα Κουδαρίτικα είναι μια γλώσσα, διάλεκτος συνθηματική, επαγγελματική, την οποία χρησιμοποιούσαν όλοι οι κτίστες της επαρχίας Κονίτσας. Την γνώριζαν μόνο αυτοί και κανένας άλλος κτίστης από την υπόλοιπη Ελλάδα. Γνωστή είναι επίσης η επαρχία Κονίτσας για τους ταβλαδούρους της και τους ζωγράφους της - αριστογράφους των λιοναδίων ».

Τα χωριά της Λάκκας του Αΐου αποτελούν ξεχωριστή ενότητα με δικά τους εθνολογικά και πολιτισμικά στοιχεία. Πρόκειται για τα χωριά Ερλεύθερο, Παλιοσέλι, Πάδες, Αρματα και Διστρατο, που με εξαίρεση το Ερλεύθερο είναι όλα Βλαχοχώρια. Βλαχοχώρια είναι επίσης και τα χωριά Αετομηλίτσα και Φούρκα στην Αηλική ζώνη της περιοχής.

Οι μουσικοί και τα τραγούδια της Επαρχίας Κονίτσας

« Τον ήχο τους τον παίρνουν τα βουνά τον τρέχουν στα οκοτάδια τους, τον πορλαπλασιάζουν.

Είναι ένας ήχος γνήριμος σε τούτ' εδώ τα μέρη. Ένας επίμονος σφυγμός ».

(Νίκος Χουλιάρας - Η νύχτα με τα ορεινά χωριά).

Η μουσική της επαρχίας Κονίτσας διαφέρει από τη μουσική παράδοση των άλλων περιοχών της Ηπείρου. Έχει δεχτεί πολλές και καλές επιδράσεις από τη Δυτ. Μακεδονία και τη Βόρειο Ηπειρο.

Οι οργανοπαίχτες γνώριζαν τη σειρά των εθίμων του χωριού. Από πάππου προς πάππου μετέδιδαν τα λόγια, τους ρυθμούς και τους ήχους των τραγουδιών σε γάμους, πανηγύρια, βαφτίσια και άλλες εκδηλώσεις.

Γράφει ο Χρήστος Τσιγκούλης στο βιβλίο « Κάντοικο - Δροσοπιχτή »:

« Σε κανένα διαμέρισμα της Ελλάδος οι πρακτικοί οργανοπαίχτες δεν παρουσιάζουν τέτοια μουσική ποικιλία και πλούσιο ελληνικό λεξιλόγιο, όσο οι οργανοπαίχτες της περιοχής Κονίτσας. Ίσως εδώ να συνέβαλε η φτώχεια και η ανάγκη για επιβίωση, αφού οι οργανοπαίχτες της περιοχής ήταν υποχρεωμένοι να ταξιδεύουν για να εξοικονομήσουν τα αναγκαία για να ζήσουν τις πορλυπληθείς οικογένειές τους, που συνήθως αποτελούνταν από 10 - 12 άτομα ».

Οι πρακτικοί οργανοπαίχτες της Κονίτσας έπαιζαν τα εξής μουσικά όργανα:

το κλαρίνο (ο επικεφαλής των οργάνων), το βιολί (ο πιστός ακόλουθος του κλαρίνου), ο ταμπουράς ή το λαούτο για το

μουσικό ρυθμό και το ντέφι, (σεμνός συνακόλουθος του ρυθμού). Αρχότερα προστέθηκε και το ακορντεόν.

Τα τέσσερα όργανα πήγαιναν πάντοτε μαζί ομαδικά και αλληλοεξαρτημένα σε τέτοιο βαθμό, που η απουσία του ενός νέκρωσε την απόδοση των υπολοίπων. Το τραγούδι ήταν ομαδικό. Όλοι οι οργανοπαίκτες τραγουδούσαν μαζί. Δεν υπήρχε “ ο τραγουδιστής ” όπως συμβαίνει σήμερα γιατί στην Κόντσα δεν επιτρεπόταν να ξεχωρίζει κανείς. Ο μουσικός με το κλαρίνο έπρεπε να γνωρίζει τα περισσότερα μουσικά κριώματα. Το ίδιο και ο βιολιστής, αλλά το κλαρίνο ήταν ο αρχηγός και γι' αυτό οι μουσικοί οργανοπαίκτες της Κόντσας ήταν οι κλαρινοπαίκτες. Ο πιο παλιός, ο πρώτος κλαρινοπαίκτης του Κάντοικου ήταν κάποιος Ζιώτος ή Ζιώτας. Τα νεότερα χρόνια εμφανίζεται στην περιοχή ο Θεμιστοκλής Δημητρίου ή Μουστακλής που έπαιζε βιολί. Μετά τον Μουστακλή, άξιος μουσικός έγινε το παιδί του, ο Χρήστος Δημητρίου ή Χριστάκης ή Κίτσιος ο οποίος έπαιζε κι αυτός βιολί.

Άλλοι γνωστοί μουσικοί της περιοχής Σαρανταπόρου: ο ξακουστός Πέτρος Αλεξίου από τη Μόρλιστα, ο Τιώρχος Μπαμπούρης (Τιωρχόγυφτος) από την Καστάναρη, ο Νίκος Χαλκιάς και Παγουδάκος (κλαρίνο) από την Βούρμπιανη, ο κορυφαίος Φίλιππος Φιλιππίδης (κλαρίνο) από το Κεράσοβο με τ' αδέρφια του Τιώρχο (βιολί - ντέφι) και Ανδρέα (κλαρίνο), ο Κιώστας Χαλκιάς (Ντούρας) από τη Ζέρμα και ο Σιούλης από την Κυψέλη Καστοριάς.

Νεότεροι οργανοπαίκτες της περιοχής: ο Μιχάλης Παγουδάκος (κλαρίνο) από τη Βούρμπιανη, ο Κιώστας Χαλκιάς (κλαρίνο) από τη Βούρμπιανη, ο Νίκος Αλεξίου (κλαρίνο) από τη Μόρλιστα, ο Νίκος Φιλιππίδης (κλαρίνο) από το Κεράσοβο και ο Θανάσης Χριστόπουλος (ακορντεόν - κλαρίνο).

Ο Νίκος Φιλιππίδης που επιμελείται τα CDs "Εκ Κονίτσας" είναι το μεγαλύτερο από τα τέσσερα παιδιά του Φίλιππα Φιλιππίδη. Χαρισματική φυσιογνωμία ο Νίκος μαθαίνει εύκολα και εξελίσσεται γρήγορα σ' ένα θαυμάσιο οργανοπαίκτη. Μπορεί να καλύψει με θαυμαστή επάρκεια τα περισσότερα μουσικά ιδιώματα της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής. Είναι κάτοχος της δύσκολης τεχνικής της κυκλικής αναπνοής και πειραματίζεται διαρκώς πάνω στο υπόχρωμα του κλαρίνου. Μαζί με τον αδελφό του Κώστα (βασούτο - κιθάρα - ακορντεόν - ούτι, πάντα σε στενή συνεργασία) έχουν μια πυκνότετη παρουσία με εμφανίσεις και συναυλίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ιδιαίτερο χαρακτήρα και ξεχωριστό τοπικό χρώμα παρουσιάζουν τα τραγούδια και οι σκοποί της Κονίτσας. Τραγούδια αρχά (βαρεία) όπως συνήθιζαν να λένε στην περιοχή που εξελίσσονται σε γρηγορότερη ρυθμική αγωγή. Τόσκα διαφορετικού ρυθμού και χρώματος από τα γνωστά, μοιρολόια, συγκαθιστά, γκάντες που ποικίλουν με τις διάφορες ονομασίες τους, μπεράτια και ουρτοί, στρωτοί και πινδικτοί χοροί. Τέλος τα βλάχικα τραγούδια της Κονίτσας είναι πολυφωνικά πεντατονικά διαφορετικά όμως στην εκτέλεσή τους από τα τραγούδια του Πιχωγιού.

Φεβρωνία Ρεβίνθη

Ειδικός μουσικός παραγωγός της ΕΡΑ

Ιούνιος του 2006

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Τα δημοτικά τραγούδια των χωριών της επαρχίας Κονίτσας δημιουργήθηκαν, όπως και των άλλων περιοχών της Ελλάδος, από το λαό. Αλλά ο λαός, ως λαός, ως σύνολο δεν είναι δυνατό να κάνει στίχους. Έτσι, ένας από τους πολλούς, συνεπαρμένος από ένα περιστατικό, από ένα γεγονός, χαρούμενο ή θλιβερό, αυτοσχεδίασε σε στίχους τον πόνο του, τον καιμό του, τη θλίψη του, την αγάπη του. Έπειτα το πήρε άλλος, το συμπλήρωσε και ταυτόχρονα έγινε χορός το πρώτο αρχικό τραγούδι. Λόγος - τραγούδι - χορός, σύμφωνα με την αρχαία λυρική ποίηση: Λόγος (ποίηση) - μέλος (τραγούδι) - χορός.

Τα δημοτικά τραγούδια της επαρχίας Κονίτσας εκφράζουν και εξωτερικεύουν ποικίλα συναισθήματα της ψυχής των ανθρώπων: αγάπη, χαρά, πόνο, λύπη. Έχουν ευγένεια, πάθος, ζωντάνια, εκφραστική δύναμη, πηχάια διατύπωση, φυσικότητα, απλότητα.

Έτσι έχουμε τραγούδια του τραπεζιού (ή καθιστά) και χορευτικά, τραγούδια ερωτικά, νυφιάτικα, του γάμου, της ξεπτείας, μοιρολόγια, λιανοτραγούδα, λαζάρικα, που τραγουδιούνται σε ποικίλες εκδηλώσεις της ζωής: σε γάμους, πανηγύρια, γιορτές, διασκεδάσεις κ.λ. Η μελωδία τους, όπως συνέβη και με τους στίχους, θα βρέθηκε από έναν άγνωστο λαϊκό μουσικό και ύστερα από στόμα σε στόμα έγινε κτήμα του λαού.

Τα κύρια μουσικά όργανα της επαρχίας μας είναι: το κλαρίνο, το βιολί, το λαούτο και το γτέφι.

Το κλαρίνο μας ήρθε από την Ιταλία γύρω στα 1840-1850. Πριν από αυτό την πρώτη θέση είχαν τα βιολιά, δύο συ-

νήθως στη ζυγιά. Τί αυτό και παρέμεινε η φράση μέχρι σήμερα «ήρθαν τα βιοβιά», «να ψωνιάζουμε τα βιοβιά». Όλη η ζωή του λαού είναι ζυμωμένη με αυτά τα όργανα. Με αυτά γλύκαινε τον πόνο του στις πικρές ώρες, με αυτά τα μουσικά όργανα γλεντούσε στις χαρές του. Γιατί χαρές για τον άνθρωπο τότε του μόχθου (εννοώ την προπολεμική εποχή) δεν ήταν μόνο οι γάμοι και τα πανηγύρια, οι ονομαστικές γιορτές και τα βαφτίσια, αλλά και κάθε άλλη περίπτωση. Αρκούσε μια συντροφιά 3-4 ανθρώπων το βράδυ σε ένα σπίτι. Εκεί από κουβέντα σε κουβέντα, λίγο κρασί, κάποιος πρόχειρος μεζές (λουκάνικο που το έκοβαν από το σταφίδι τις οχτίστας), κι ακόμα λίγο κρασί, έρχονταν όλοι στο τσακίρ κέφι κι άρχιζε το τραγούδι. Κι όπως λέει σε ανάλοχες περιπτώσεις ο Όμηρος: Αφού έτρωχαν κι έπιναν άρχιζε «μορπή τ' ορχιστύς • τα γαρ τ' αναθήματα δαιτός» δηλαδή τραγούδι και χορός • γιατί αυτά είναι τα συμπληρώματα του φαγητού. (Οδ. α 152). Και τότε «ψωνιάζαν τα βιοβιά» και γλεντούσαν, καμιά φορά, μέχρι πρωίας, αφού εν τω μεταξύ, οι γείτονες ακούγοντας τα τραγούδια και τα όργανα, έρχονταν απρόσκλητοι στο γλέντι. Αυτά τα απρογραμμάτιστα γλέντια στο σπίτι κάποιου ή τα ξαφέτια της υπαίθρου ήταν τα καλύτερα.

Στους χορούς στο μεσοχώρι αυτός που έδερνε το χορό, θα χορεύε 3-4 χορούς της προτίμισής του και οι οργανοπαίχτες πάντοτε ακολουθούσαν δίπλα του και από μέσα το χορευτή.

Σε κάθε εκδήλωση πρώτη θέση είχε το «νομπιέτ». πρβλ τη φράση: «πάρτε μας ένα νομπιέτ». Ήταν κάτι σα μοιρολόι, και σ' αυτό ο κλαρινίστας έδειχνε όλη τη δεξιοτεχνία του. Σταματούσε για λίγο το κλαρίνο και άρχιζε το βιοβι και ύστερα όλοι

μαζί τελειώνουν με κάποιο τραγούδι.

...Καιρός είναι να επιστρέψει ο κόσμος, και ιδιαίτερα οι νέοι, στην ολόκαθαρη παλαιά των δημοτικών τραγουδιών και τους γνήσιους ελληνικούς χορούς, αρκεί αυτοί να παίζονται από οργανοπαίχτες, που αισθάνονται μεράκι και αγάπη για την τέχνη τους. Αρκεί όσοι παρίστανται στο γλέντι, να μην ακούν μόνο μουσικούς ήχους, αλλά πίσω από αυτούς να διακρίνουν τον πόνο, τον καιμό της ψυχής και την τέλεια αρμονία. Αρκεί πίσω από τα τσακίσματα του κλαρίνου, τις τρέμουλες του βιολιού, τους ψιθύρους του λαούτου και τους ρυθμικούς χτύπους του ντεφιού να απουγκραστούν την ασίγηστη ψιλόχα της ψυχής του λαού, που εκφράζει τη χαρά και τη λύπη του, είτε με χαρωπούς και εύθυμους είτε με λυπητερούς και νοσταλγικούς μουσικούς ήχους.

Νικ. Χ. Ρεμπέρης

Φιλολόγος, πρ. Λυκειάρχης

CD 1 του τραπεζιού

1. Μοιρολόι 4'16''

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο-ντέφι

Γκουβέντας Κυριάκος: βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο-ακορντεόν

φωτ.: Δημήτρης Γεωργάκης

2. Τάταρης 1'59''

Νάταν οι κάμποι θάλασσα
και τα βουνά ποτάμια
να πνίγονταν ο Τάταρης
που φέρνει τα φιρμάνια.
Κι ένα φιρμάνι έγγραφε
το φοβερό χαμπέρι
«να σηκωθείς Αλή πασά,
να πας στο Τεπελένι».

Τραγούδι:

**Λάλεζας Παναγιώτης,
Φιλιππίδης Νίκος**

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος:

κλαρίνο

Φιλιππίδης Φίλιππας:

βιολί

Φιλιππίδης Κώστας:

λαούτο - ακορντεόν

3. Κρασί μ' σε πίνω για καλό 3'18''

Κρασί μ' σε πίνω για καλό
και συ με πας στον τοίχο.

Τον τοίχο-τοίχο πήγαινα
την πόρτα σου δεν βρίσκω.

Ρίξε νερό στην πόρτα σου
να 'ρθώ να ξαγλιστρήσω

να βρω αφορμή στη μάνα σου
να μπω να σε φιλήσω.

Τραγούδι:

**Φιλιππίδης Νίκος, Γιαννούλης Βασίλης,
Στεργίου Αλεξάνδρα, Φιλλιπίδη Λευκοθέα**

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο

Φιλιππίδης Φίλιππας: βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο-ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

4. Πανάγιω 4'52''

Έτσι είν' ο κό - μωρή Πανάγιω μου,
έτσ' είν' ο κόσμος κι ο ντουνιάς,
σαν τον τροχό γυρίζει,
δε σ' αρνιέμαι κρύα βρύση.

Για πάρε συ, μωρή Πανάγιω μου,
για πάρε συ τη ρόκα σου
κι εγω τον τάμπουρά μου,
δε σ' αρνιέμαι, Παναγιά μου.

Και πάμε να, μωρή Πανάγιω μου,
και πάμε να γλεντήσουμε
κάτω στην πεθερά μου,
δε σ' αρνιούμαι παντρειά μου.

Τραγούδι:

Φιλιππίδης Νίκος, Φιλιππίδης Κώστας, Γιαννούλης Βασίλης

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

5. Φέξε μου φεγγαράκι μου 5'00''

-Φέξε μου φεγγαράκι μου
να πάνω στην αγάπη μου.

Φέξε ψηλά και χαμηλά
γιατί είναι λάσπες και νερά.

Φέξε και χαμηλότερα
να πάνω γρηγορότερα.

-Εγώ φέγγω ως το πρωί
ποιος έχει αγάπη ας πάει να ιδεί.

-Ας παν να ιδούν τα μάτια μου
πως τα περνάει η αγάπη μου.

Μην πύρε αλλού κι αγάπησε
και μένα μ' απαράτησε.

-Ποιος το 'πε Νικολάκη μου
δεν σ' αγαπώ, πουλάκι μου.

Αν στο 'πε ο ήλιος να μη βγει,
τ' άστρο να μη ξημερωθεί.

Τραγούδι:

Πανουσάφος Σωτήρης, Φιλιππίδης Νίκος

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

6. Σκάρος (οργανικό) 3'26''

7. Λενίτσα 5'02''

-Λενίτσα μου τον άνδρα σου
πάνε να τον κρεμάσουν.

-Στην πίστη σου, Γιωργάκη μου,
τρέξε να τον γλιτώσεις.

Εκεί που πας, Γιωργάκη μου
να 'ρθω κι εγώ μαζί σου.

-Λενίτσα μ' κι αν πεινάσουμε
το τι ψωμί θα φάμε;

-Το σάλιο σου το σάλιο μου
ζεστό ψωμί θα φάμε.

-Λενίτσα μ' κι αν διψάσουμε
το τι νερό θα πιούμε;

-Το δάκρυ σου, το δάκρυ μου
κρύο νερό θα πιούμε.

-Λενίτσα μ' κι αν κρυώσουμε
με τι θα σκεπαστούμε;

-Το χνώτο σου, το χνώτο μου
όσο να ζεσταθούμε.

Τραγούδι:

Πανουσάφος Σωτήρης, Χαλκιάς Ν. Παύλος

Έπαιξαν στο 6 και 7 οι:

Χαλκιάς Κώστας: κλαρίνο

Πανουσάφος Σωτήρης: βιολί

Χαλκιάς Παύλος: λαούτο

Χαλκιάς Κ. Δημήτρης: ακορντεόν

Χαλκιάς Γ. Δημήτρης: ντέφι

8. Στα μάρμαρα 3'41''

Στα μάρμαρα, στα μάρμαρα
βγήκα να σεργιανίσω

βγήκα να δω τις έμορφες
και πίσω να γυρίσω.

Θιαμαίνομαι, λογίζομαι
το πως να τις μιλήσω.

Θιαμαίνομαι τον ουρανό
πως στέκει δίχως στύλο.

Θιαμαίνομαι τις όμορφες
που δεν με πιάνουν φίλο.

Τραγούδι:

**Φιλιππίδης Νίκος, Γιαννούλης Βασίλης, Φιλιππίδης
Κώστας**

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - ντέφι - βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

9. Μάνα και θυγατέρα 3'14''

Πέρα σε κείνο το βουνό,
μάνα και θυγατέρα δυο
μαζεύαν το βασιλικό,
μαζεύαν τ' αγιομάραντο.

Κι εκεί που το μαζεύανε
και το δεματοδένανε

βρήκανε ένα νιούτσικο.

-Μάνα τι θα τον κάνουμε;

-Στο σπίτι, θα τον πάρουμε,
γαμπρό για να το κάνουμε.

Τραγούδι: **Ομάδα ασημοχωριτών:**

Στεργίου Μιχάλης, Στεργίου Νίκος,

Στεργίου Αλεξάνδρα, Κυρζίδη-Γεωργάκη Γεωργία,

Πανταζή Βασιλική, Νικολάου Αποστόλης,

Γεωργίου Ι. Νίκος, Μπότη - Στεργίου Πανωραία,

Γιαννούλης Βασίλης, Γιαννούλης Σωτήρης

Έπαιξαν:

Πανουσάκος Μιχάλης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Δημήτρης: βιολί

Αλεξίου Πέτρος: ακορντεόν

Μέλης Απόστολος: λαούτο

Πανουσάκος Ρήτος: ντέφι

10. Τι έχει το χειλάκι σου 6'01''

- Θέλω να στο πω, κόρη μ', κι αντρέπομαι•

τι έχει το χειλάκι σου και σε πονεί;

μην αρρώστησες, μήνα 'θερμάνθηκες,

μην αγοροφίλημα εδέχθηκες;

- Μ' έστειλ' η μανούλα μου στον κήπο μας

να βλαστολογήσω το βασιλικό,

να κορφολογήσω τ' αγιομάραντο

κι έπεσε ο κλώνος και με βάρεσε.

Τραγούδι:

Πανουσάφος Σωτήρης,

Χαλκιάς Παύλος

Έπαιξαν:

Χαλκιάς Κώστας: κλαρίνο

Πανουσάφος Σωτήρης: βιολί

Χαλκιάς Ν. Παύλος: λαούτο

Χαλκιάς Κ. Δημήτρης: ακορντεόν

Χαλκιάς Γ. Δημήτρης: ντέφι

11. Σκάρος (οργανικό) 3'15''

Έπαιξαν:

Πανουσάκος Μιχάλης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Δημήτρης: βιολί

Αλεξίου Πέτρος: ακορντεόν

Μέλης Απόστολος: λαούτο

Πανουσάκος Ρήτος: ντέφι

12. Βολιούμαι 4'33''

Βολιούμαι μια, βολιούμαι δυο,

μάννα - μανούλα μου,

βολιούμαι τρεις και πέντε,

βολιούμαι να ξενιτευτώ.

Βολιούμαι να ξενιτευτώ

μάννα - μανούλα μου,

στα έρημα τα ξένα,

όσα βουνά κι αν εδίαβώ.

Όσα βουνά και αν εδίαβώ,
μάννα - μανούλα μου,
όλα τα παραγγέλλω,
βουνά μ' να μη χιονίσετε.

Βουνά μ' να μη χιονίσετε,
μάννα μανούλα μου,
κάμποι μη παχνιστείτε
όσο να πάγω και να 'ρθω.

Όσο να πάγω και να 'ρθω,
μάννα μανούλα μου
και πίσω να γυρίσω,
βρίσκω τα χιόνια στα βουνά
βρίσκω τα χιόνια στα βουνά,
μάννα μανούλα μου,
τους κάμπους παχνισμένους
και πίσω γύρισα.

Τα έρημα τα ξένα

ν' ανάψουν να καούν,
πιάνουν τα παλικάρια
κι αλησμονούν να 'ρθουν.

Τραγούδι:

Στεργίου Ν. Μιχάλης, Στεργίου Δ. Αλεξάνδρα

13. Ροδιά μου 4'34''

Τώρα είναι Μάης και άνοιξη,
τώρα είν' το καλοκαίρι,
ροδιά μου - λουλουδιά μου.

Τώρα κι ο ξένος βούλεται
να πάει στην καλή του,
ροδιά μου - λουλουδιά μου.

Νύχτα σελώνει τ' άλογο,
νύχτα το καλιγώνει,
ροδιά μου - λουλουδιά μου.

Βάζει τα πέταλα χρυσά
και τα καρφιά ασημένια,
ροδιά μου - λουλουδιά μου.

Και τα καλιγωσφύρια του
χρυσά μαλαματένια,
ροδιά μου - λουλουδιά μου.

Τραγούδι:

**Μητροπάνος Χρυσόστομος, Λάλεζας Παναγιώτης,
Φιλιππίδης Κώστας, Φιλιππίδης Νίκος, Γιαννούλης
Βασίλης, Στεργίου Δ. Αλεξάνδρα, Φιλιππίδη Λευκοθέα,
Δελότη Μαριέττα**

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - ντέφι

Μαρινάκης Γιώργος: βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

14. Γερ' έλαφος 3'25''

Πέρα σ' κείν' τον έλατο
κάθονταν γεράλαφος
κι όλο κλαιν τα μάτια του.
Χύνει δάκρυα κόκκινα
κόκκινα και πράσινα.
Κυνηγός επέρασε
και τον καλημέρισε.
-Τι έχεις βρε γεράλαφε
κι όλο κλαιν τα μάτια σου;
-Έχω γιο, στην ξενιτιά
γράμμα δε μου γράφει πια.

Τραγούδι:

Στεργίου Ν. Μιχάλης, Στεργίου Δ. Αλεξάνδρα

15. Βαγγελίτσα 6'52''

Ένα παλικαράκι ρούσσο κι όμορφο,
Βαγγελίτσα, ρούσσο κι όμορφο
καβάλα περπατούσε κι όλο τραγουδά,
Βαγγελίτσα, κι όλο τραγουδά
και με το νου του λέει, να 'μουν τσέλιγκας, Βαγγελί-
τσα, να 'μουν τσέλιγκας,
να 'χα και πεντακόσια γίδια, χίλια πρόβατα, Βαγγελί-
τσα, χίλια πρόβατα.
Να 'χα κι ένα αμπελάκι μέσ' στη Νάουσα, Βαγγελίτσα,
μέσ' στη Νάουσα,
να 'ταν κι η Βαγγελίτσα να κερνάει κρασί, Βαγγελί-
τσα, να κερνάει κρασί.

Τραγούδι:

Χαλκιάς Παύλος, Πανουσάφος Σωτήρης

Έπαιξαν:

Χαλκιάς Κώστας: κλαρίνο

Πανουσάφος Σωτήρης: βιολί

Χαλκιάς Ν. Παύλος: λαούτο

Χαλκιάς Κ. Δημήτρης: ακορντεόν

Χαλκιάς Γ. Δημήτρης: ντέφι

16. Για σηκώτε (σηκωθείτε) 1'29''

Έντε για σηκώτε, μωρ' για σηκώτε
να πασίνουμε, να πασίνουμε.

Έντε ως την πόλη θέλ' να πάμε
κι ως τα Γιάννενα, κι ως τα Γιάννενα.

Τραγούδι:

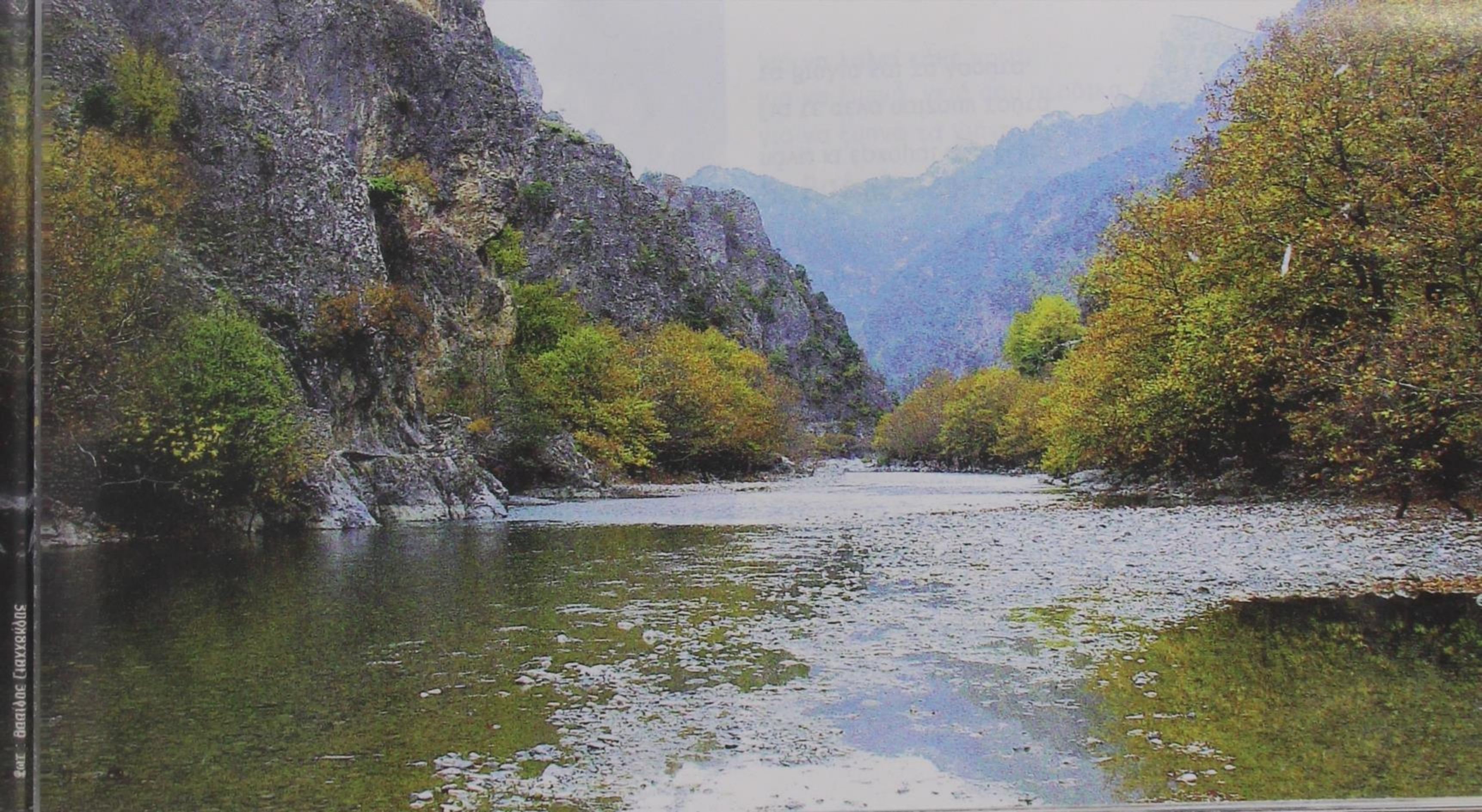
Φιλιππίδης Νίκος, Φιλιππίδης Κώστας, Ζάμπας Μιχάλης

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - βιολί - ντέφι

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

CD 2 χορευτικά

1. Καραπατάκι (οργανικό) 3'46''

Έπαιξαν:

Πανουσάκος Μιχάλης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Θανάσης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Δημήτρης: βιολί

Αλεξίου Πέτρος: ακορντεόν

Μέλης Απόστολος: λαούτο

Πανουσάκος Ρήτος: ντέφι

2. Βαρέθηκα την ξενιτιά 4'11''

Βαρέθηκα την ξενιτιά,
νιάτα, καημένα νιάτα μου,
γιε μ', βαρέθηκα τα ξένα,
νιάτα μου και λεβεντιά μου.

Στα χάνια ξεπεζεύουμε,
νιάτα, καημένα νιάτα μου,
γιε μ', στα χάνια τρώω και πίνω,
νιάτα μου και λεβεντιά μου.

Νιάτα μου και λεβεντιά μου
δε σας γλέντησε η καρδιά μου.
Νιάτα μου χαριτωμένα
που 'βαλα σεβντά για σένα.

Για τε σένα, για τε σένα
πάνω κι έρχομαι στα ξένα.

Για τε σένα παίζουν τούτα
τα βιολιά και τα λαούτα.

Τραγούδι:

**Φιλιππίδης Κώστας, Φιλιππίδης Νίκος,
Γιαννούλης Βασίλης, Λάλεζας Παναγιώτης**

3. Πέρδικα 2'05''

Την πέρδικα που πιάσαμε
και στο κλουβί τη βάλαμε,
για να λαλεί, γειά σου πέρδικα,

για να λαλεί κάθε πρωί,
για να ξυπνά, γειά σου πέρδικα,
για να ξυπνά τα νιόγαμπρα.

4. Παδιώτικο (οργανικό) 1'20''

5. Κάτω στα έξι μάρμαρα 3'01''

Κάτω στα έξι μάρμαρα
στα έξι μαρμαρέτσια,
δε μπορώ, η μαύρη, δε μπορώ, άι χάνομαι.
Εκεί 'ναι κόρη άρρωστη,
βαριά για να πεθάνει,
δε μπορώ, η μαύρη, δεν μπορώ, άι χάνομαι.
Και μπεινοβγαίνουν οι γιατροί,
και γιατρεία δεν έχει,
δε μπορώ, η μαύρη, δε μπορώ, άι χάνομαι.

Τραγούδι στο 3 και 5:

**Λάλεζας Παναγιώτης, Γιαννούλης Βασίλης,
Φιλιππίδης Νίκος, Φιλιππίδης Κώστας**

Τραγούδι:

**Φιλιππίδης Κώστας, Φιλιππίδης Νίκος,
Γιαννούλης Βασίλης, Λάλεζας Παναγιώτης**

3. Πέρδικα 2'05''

Την πέρδικα που πιάσαμε
και στο κλουβί τη βάλαμε,
για να λαλεί, γειά σου πέρδικα,

για να λαλεί κάθε πρωί,
για να ξυπνά, γειά σου πέρδικα,
για να ξυπνά τα νιόγαμπρα.

4. Παδιώτικο (οργανικό) 1'20''

5. Κάτω στα έξι μάρμαρα 3'01''

Κάτω στα έξι μάρμαρα
στα έξι μαρμαρέτσια,
δε μπορώ, η μαύρη, δε μπορώ, άι χάνομαι.
Εκεί 'ναι κόρη άρρωστη,
βαριά για να πεθάνει,
δε μπορώ, η μαύρη, δεν μπορώ, άι χάνομαι.
Και μπαινοβγαίνουν οι γιατροί,
και γιατρεία δεν έχει,
δε μπορώ, η μαύρη, δε μπορώ, άι χάνομαι.

Τραγούδι στο 3 και 5:

**Λάλεζας Παναγιώτης, Γιαννούλης Βασίλης,
Φιλιππίδης Νίκος, Φιλιππίδης Κώστας**

6. Ριχτό στα τρία 2'14''

Έπαιξαν στα 2, 3, 4, 5 και 6:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο

Χριστόπουλος Θανάσης: ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

7. Παπαγιώργης 4'46''

Από μικρός στα γράμματα,
βρε Παπαγιώργη μου,
μικρός στα πινακίδια και τώρα στα,
Γιώργη μ', γεράματα,

και τώρα στα γεράματα,
βρε Παπαγιώργη μου,
αρματωλός και κλέφτης
όλα τα κάστρα, Γιώργη μ', πάτησες.

Όλα τα κάστρα πάτησες,
βρε Παπαγιώργη μου,

κι όλα τα μοναστήρια,
το μοναστήρι Γιώργη μ', τους Αγιούς,
το μοναστήρι τους Αγιούς,
βρε Παπαγιώργη μου,
δε μπόρεσες να το πατήσεις
τριγύρω-γύρω Γιώργη μ' το 'φερνες.

Τραγούδι:

Χαλκιάς Ν. Παύλος, Πανουσάφος Σωτήρης

Έπαιξαν:

Χαλκιάς Κώστας: κλαρίνο

Πανουσάφος Σωτήρης: βιολί

Χαλκιάς Ν. Παύλος: λαούτο

Χαλκιάς Κ. Δημήτρης: ακορντεόν

Χαλκιάς Γ. Δημήτρης: ντέφι

8. Έχασα μαντήλι 3'45''

Από την Αθήνα ως τον Πειραιά
έχασα μαντήλι μ' εκατό φλουριά.

Μου 'παν πως το βρήκε
μια νοικοκυρά, κόρη του παπά.

Δώσ' μου το μαντήλι,
κράτα τα φλουριά.

Τραγούδι:

Φιλιππίδης Νίκος

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Φίλιππας: κλαρίνο - βιολί

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - ντέφι

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

9. Κλειδωτό (οργανικό) 1'52''

10. Θ' λεικωτό (οργανικό) 1'57''

11. Εψές με το φεγγάρι 1'08''

Εψές με το φεγγάρι,
σήμερα στο πηγάδι
βρήκα μια μαυρομάτα
και θέλω να την πάρω.
Τώρα ήβρα, τώρα πήρα,
τώρα έβγα, μάικω μ', δες με
πώς την κρατώ απ' το χέρι,
σαν άγριο περιστέρι.

12. Της γαλανής το φόρεμα 2'36''

Της γαλανής, το φόρεμα,
ωχ ωχ, τζάνου μ' Λέλε,
της ρούσας το φουστάνι,
'ξήντα ραφτάδες το 'ραβαν,
ωχ ωχ, τζάνου μ' Λέλε,
και ξήντα μαθητούδια

κι ένα μικρό ραφτόπουλο,
ωχ ωχ, τζάνου μ' Λέλε,
ράβει και τραγουδάει.

Τραγούδι στα: 10 και 11

**Γιαννούλης Βασίλης, Φιλιππίδης Κώστας,
Φιλιππίδης Νίκος, Στεργίου Δ. Αλεξάνδρα**

Έπαιξαν στα: 9, 10 και 11

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο

Φιλιππίδης Φίλιππας: βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

13 Μια κοντή μελαχρινή 5'32''

Μια κοντή μελαχρινή πόχει την χάρη.
Πόχει την χάρη στα μαλλιά
μπροστά στα φρύδια.
Τούρκος την αγαπάει κι αυτή δεν ξέρει.

Όντας κι όντας πίκασε

τα μαύρα βάνει, τα μαύρα βάνει.

-Καλόγρια γίνουμαι, στα ράσα μπαίνω,

Τούρκο δεν παίρνω

-Εσύ καλογριά, τζάνου μ', κι εγώ στα ράσα,
κόρη μ' δεν σ' αφήνω.

-Πέρδικα γίνουμαι, τα πλάγια παίρνω,
Τούρκο δεν παίρνω.

-Εσύ πέρδικα, τζάνου μ', κι εγώ σαΐνι,
κόρη μ' δεν σ' αφήνω.

-Λουλούδι γίνουμαι, στους κάμπους βγαίνω,
Τούρκο δεν παίρνω.

-Εσύ λουλούδι, τζάνου μ', κι εγώ μελίτσι,
κόρη μ' δεν σ' αφήνω.

-Σταφύλι γίνουμαι, στο κλίμα βγαίνω,
Τούρκο δεν παίρνω.

-Εσύ σταφύλι, τζάνου μ', κι εγώ ντραγάτης,
κόρη μ' δε σ' αφήνω.

-Κρασάκι γίνουμαι, στον κάδιο μπαίνω,
Τούρκο δεν παίρνω.

-Εσύ κρασάκι, τζάνου μ', κι εγώ σε πίνω,
σ' άλλον δεν σ' αφήνω.

Τραγούδι:

**Βάϊλα - Γαλάνη Μαριάνθη, Φιλιππίδη Λευκοθέα, Λάλε-
ζας Παναγιώτης, Φιλιππίδης Νίκος, Φιλιππίδης Κώστας,
Γιαννούλης Βασίλης, Πασιά Αγαθή, ομάδα Κερασοβιτών**

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - ντέφι

Μαρινάκης Γιώργος: βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φωτ.: Βασίλης Γιαννούλης

14. Ζερματινό (οργανικό) 5'16''

Έπαιξαν:

Πανουσάκος Μιχάλης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Θανάσης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Δημήτρης: βιολί

Αλεξίου Πέτρος: ακορντεόν

Μέλης Απόστολος: λαούτο

Πανουσάκος Ρήτος: ντέφι

15. Γάιτα. Χορός της νύφης (οργανικό) 6'48''

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

16. Ανασελίτσα (συγκαθιστός) 1'33''

17. Για μη με δέρνεις μάνα 2'41''

Για μη δέρνεις, μάνα μωρ' μάνα,
για μη τυρανείς
και θα στο μαρτυρήσω, μωρ' μάνα,
το ποιός με φίλησε.

Ούτε και ξένος ήταν, μωρ' μάνα,
ούτε κι αλαργινός•
ήταν ο γείτονάς μας, μωρ' μάνα,
κι ο φίλος ο δικός σου.

Τραγούδι:

Φιλιππίδη Λευκοθέα, Φιλιππίδης Νίκος, Φιλιππίδης Κώστας, Γιαννούλης Βασίλης

Έπαιξαν στα 15 και 16:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο

Μαρινάκης Γιώργος: βιολί

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

18. Σάλιω (οργανικό) 4'07''

Έπαιξαν:

Πανουσάκος Μιχάλης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Δημήτρης: βιολί

Αλεξίου Πέτρος: ακορντεόν

Πανουσάκος Ρήτος: ντέφι

Μέλης Απόστολος: λαούτο

19 Μπεράτι Κονιτσιώτικο (οργανικό) 4'42''

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο

Πανουσάκος Μιχάλης: κλαρίνο

Χριστόπουλος Θανάσης: κλαρίνο

Αλεξίου Ν. Πέτρος: ακορντεόν

Αλεξίου Παύλος: ντέφι

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο

20. Ντάντω (οργανικό) 2'25''

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο - ντέφι

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

21. Πατινάδα του γάμου (οργανικό) 3'09''

Έπαιξαν:

Φιλιππίδης Φίλιππας: βιολί

Φιλιππίδης Νίκος: κλαρίνο

Φιλιππίδης Κώστας: λαούτο - ακορντεόν

Φιλιππίδης Βαγγέλης: ντέφι

Αρχείο Γιάννη Κανάιου

